

DZIEJE NAJNOWSZE

KWARTALNIK

POŚWIĘCONY

HISTORII

XX WIEKU

4-1975

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik VII

1975

4

Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk
Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk
1975

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Jan Borkowski, Marian Marek Drozdowski, Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Hanna Jędruszczak, Piotr Łossowski, Marian Malinowski, Zygmunt Mańkowski, Waldemar Michowicz, Stanisław Sierpowski, Henryk Słabek, Witold Stankiewicz, Jerzy Janusz Terej, Jan Tomicki, Roman Wapiński, Wojciech Wrzesiński, Janusz Żarnowski

REDAKTOR

Czesław Madajczyk

SEKRETARZ

Stanisława Lewandowska

Adres Redakcji

Instytut Historii PAN

Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31 02 61

Zakład Narodowy imienia Ossolińskich — Wydawnictwo
Wrocław, Oddział w Warszawie, 1975. Nakład 1200 egz. Objętość 15,80 ark. wyd.; 11,75 ark. druk.; 21,00 ark. druk. A-1. Papier druk. sat. III kl., 80 g, 70×100. Oddano do składania 2.VII.1975 r. Podpisano do druku 26.II.1976 r. Wydrukowano w marcu 1976 r. w Warszawskiej Drukarni Naukowej, w Warszawie przy ul. Śniadeckich 8; nr zam. 507/75. J-101.
Cena zł 30,—

SPIS TREŚCI

XXX rocznica zwycięstwa nad faszyzmem:

Zagajenie — Andrzej Werblan	3
Janusz W. Gołębiowski — Lewica europejska w obliczu zakończenia II wojny	7
Włodzimierz T. Kowalski — Przejście Aliantów od współpracy wojennej do pokojowej	17
Henryk Rechowicz — Doświadczenia lewicy polskiej a praktyka działania w pierwszym okresie budowy Polski Ludowej	27
Henryk Słabek — Przemiany społeczno-ustrojowe w Polsce na przełomie wojny i pokoju	39
Władysław Markiewicz — Ziemie Zachodnie w świadomości społeczeństwa polskiego	45

*

Jan Zamojski — Polacy w Résistance na obszarze zagłębia Nord i Pas-de-Calais (1940—1944)	53
Jerzy Mazurek — Szkoły polskie i losy ich uczniów w powiecie bytowskim w latach 1919—1975	39
Bogdan Snoch — Lata II wojny światowej na ziemi lublinieckiej	119

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

H. Cimek, Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej „Samopomoc” 1928—1931 — Wilhelmina Matuszewska	139
R. Manne, The British Decision for Alliance with Russia, May 1939 — Andrzej Skrzypek	142
E. Duraczyński, Wojna i okupacja. Wrzesień 1939 — kwiecień 1943 — Roman Wapiński	146
H. Jung, The Ardennen-Offensive 1944/45. Ein Beispiel für die Kriegsführung Hitlers — Marek Sokołowski	153
Bibliografia historii Polski, Tom III: 1918—1945 — Maria Mioduchowska, Piotr Stawecki	156
R. Bose, Guerres froides et affrontements de 1950 à 1980. Analyse et perspectives internationales — Henryk Korczyk	162
K. Kersten, Repatriacja ludności polskiej po II wojnie światowej (Studium historyczne) — Janusz Sobczak	164

ŻYCIE NAUKOWE

Z prac Komisji Historii II Wojny Światowej — J. K.	169
Zespół Badawczy Dziejów Oświaty w latach okupacji hitlerowskiej (1939—1945) przy PAN, Oddział w Krakowie — Władysław Ma- siaz	172
Rola Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w świecie. Sesja w Poznaniu — Tadeusz Kotłowski	174
Instytut Historii PAN a koordynacja badań w krajach RWPG nad Trzecim Światem — Ryszard Stemplowski	176

СОДЕРЖАНИЕ

XXX годовщина победы над фашизмом:

Вступление — Анджей Верблян	3
Януш В. Голэмбёвски — Левые силы в Европе в момент окончания войны . . .	7
Влодзимеж Т. Ковальски — Переход союзников от военного сотрудничества к мирному сотрудничеству	17
Генрик Рехович — Опыт польских левых сил и практическая деятельность в первый период построения Народной Польши	27
Генрик Слабэк — Общественно-государственные преобразования в Польше на рубеже военного и мирного времени	39
Владислав Маркевич — Отношение польского народа к вопросу Западных земель	45

*

Ян Замойски — Участие поляков в движении Сопротивления на территории Северного бассейна и департамента Па-де-Кале (1940—1944)	53
Ежи Мазурек — Польские школы и судьбы их учеников в Бытовском повяте в 1919—1975 годах	89
Богдан Снох — Годы второй мировой войны на Люблинецкой земле	119

РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ

H. Cimek, Zjednoczenie Lewicy Chlopskiej „Samopomoc 1928—1931 — Вильгельмина Матушевска	139
R. Manne, The British Decision for Alliance with Russia, May 1939 — Анджей Скшипек	142
E. Duraczyński, Wojna i okupacja. Wrzesień 1939 — kwiecień 1943 — Роман Вапиньски	146
H. Jung, The Ardennen—Offensive 1944/45. Ein Beispiel für die Kriegsführung Hitlers — Марек Соколовски	153
Bibliografia historii Polski, Tom III: 1918—1945 — Мария Мёдуховска, Петр Ставецки	156
R. Bose, Guerres froides et affrontements de 1950 à 1980. Analyse et perspectives internationales — Генрик Корчик	162
K. Kersten, Repatriacja ludności polskiej po II wojnie światowej (Studium historyczne) — Януш Собчак	164

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

Из работы Комиссии по истории второй мировой войны —Я.К	169
Исследовательский коллектив по изучению истории просвещения в годы гитлеровской оккупации (1939—1945) при ПАН, Филиал в Кракове — Владислав Масаж	172
Роль Польской Народной Республики на свете, Сессия в Познани — Тадеуш Котловски	174
Институт истории ПАН и координация исследований Третьего мира в странах СЭВ — Рышард Стемплёвски	176

TABLE DES MATIÈRES

Le XXXe anniversaire de la victoire sur le fascisme:

Discours d'ouverture — Andrzej Werblan	3
Janusz W. Gołębiowski — La gauche européenne face à la fin de la guerre	7
Włodzimierz T. Kowalski — Le passage des alliés de la coopération de guerre à la coopération de paix	17
Henryk Rechowicz — Les expériences de la gauche polonaise et son action pratique dans la première période d'édification de la Pologne populaire	27
Henryk Słabek — Les transformations sociales et de système en Pologne à la charnière de la guerre et de la paix	39
Władysław Markiewicz — Les Territoires Occidentaux dans la conscience de la société polonaise	45

*

Jan Zamojski — Les Polonais dans la Résistance dans les bassins du Nord et du Pas-de-Calais (1940—1944)	53
Jerzy Mazurek — Les écoles polonaises et le sort de leurs élèves dans le district de Bytów dans les années 1919—1975	89
Bogdan Snoch — Les années de la Seconde Guerre mondiale dans la région de Lubliniec	119

LIVRES PARUS: ARTICLES ET CHRONIQUE

H. Cimek, Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej „Samopomoc” 1928—1931 — — Wilhelmina Matuszewska	139
R. Manne, The British Decision for Alliance with Russia, May 1939 — Andrzej Skrzypek	142
E. Duraczyński, Wojna i okupacja. Wrzesień 1939—kwiecień 1943 — Roman Wapiński	146
H. Jung, The Ardennen—Offensive 1944/45. Ein Beispiel für die Kriegsführung Hitlers — Marek Sokołowski	153
Bibliografia historii Polski, Tom III: 1918—1945 — Maria Mioduchowska, Piotr Stawecki	156
R. Bose, Guerres froides et affrontements de 1950 à 1980. Analyse et perspectives internationales — Henryk Korczyk	162
K. Kersten, Repatriacja ludności polskiej po II wojnie światowej (Studium historyczne) — Janusz Sobczak	164

VIE SCIENTIFIQUE

Travaux de la Commission d'histoire de la Seconde Guerre mondiale — J. K. Équipe de recherche sur l'histoire de l'enseignement dans les années de l'occupation hitlérienne (1939—1945) près l'Académie Polonaise des Sciences, Section de Cracovie — Władysław Masiarz . . .	169
Le rôle de la République Populaire de Pologne dans le monde. Session de Poznań — Tadeusz Kotłowski	172
L'Institut d'histoire de l'Académie Polonaise des Sciences et la coordination des recherches sur le Tiers monde dans les pays du CAEM — Ryszard Stemplowski	174
	176

CONTENTS

The 30th Anniversary of Victory over Fascism:

Introduction — Andrzej Werblan	3
Janusz Gołębiowski — The European Left in the Face of the Termination of World War II	7
Włodzimierz T. Kowalski — The Passing of the Allies from War to Peaceful Cooperation	17
Henryk Rechowicz — The Experience of the Polish Left and the Practice of Action in the First Period of the Building of People's Poland	27
Henryk Słabek — Transformations of Poland's Social and Political System at the Turning Point between War and Peace	39
Władysław Markiewicz — The Western Territories in the Consciousness of the Polish Society	45

*

Jan Zamojski — Poles in the Resistance Movement in the Nord Basin and Pas-de-Calais (1940—1944)	53
Jerzy Mazurek — Polish Schools and the Situation of Their Pupils in the District of Bytów in the Years 1919—1975	89
Bogdan Snoch — The Years of World War II in the Region of Lubliniec	119

REVIEWS

H. Cínek, Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej „Samopomoc” 1928—1931 — Wilhelmina Matuszewska	139
R. Manne, The British Decision for Alliance with Russia, May 1939 — Andrzej Skrzypek	142
E. Duraczyński, Wojna i okupacja. Wrzesień 1939 — kwiecień 1943 — Roman Wapiński	146
H. Jung, The Ardennen—Offensive 1944/45. Ein Beispiel für die Kriegsführung Hitlers — Marek Sokołowski	153
Bibliografia historii Polski, vol. 3: 1918—1945 — Maria Mioduchowska, Piotr Stawecki	156
R. Bose, Guerres froides et affrontements de 1950 à 1980. Analyse et perspective internationale — Henryk Korczyk	162
K. Kersten, Repatriacja ludności polskiej po II wojnie światowej (Studium historyczne) — Janusz Sobczak	164

SCIENTIFIC LIFE

From the Work of the Commission for the History of World War II — J. K.	169
The Research Team for the History of Education in the Years of Nazi Occupation 1939—1945, in the Cracov Branch of the Polish Academy of Sciences — Władysław Masiarz	172
The Role of the Polish People's Republic in the World. Records of the Session held in Poznań — Tadeusz Kotłowski	174
Institute of History, Polish Academy of Sciences vs Coordination of Research on the History of the Third World in the Countries of the Council for Mutual Economic Assistance — Ryszard Stemplowski .	176

INHALTSVERZEICHNIS

Der dreissigste Jahrestag des Sieges über den Faschismus:

Einleitungsrede — Andrzej Werblan	3
Janusz Gołębiowski — Die europäische Linke angesichts der Beendigung des Krieges	7
Włodzimierz T. Kowalski — Der Übergang der Alliierten von der Kriegs- zur Friedenszusammenarbeit	17
Henryk Rechowicz — Die Erfahrungen der polnischen Linken und die Praxis des Handelns im ersten Zeitabschnitt des Baues von Volkspolen	27
Henryk Słabek — Die polnischen Wandlungen der Gesellschafts- ordnung an der Wende des Krieges zum Frieden	39
Władysław Markiewicz — Die Westgebiete im Bewusstsein der polnischen Gesellschaft	45

*

Jan Zamojski — Die Polen in der Résistance im Gebiet des Bezirks Nord und Pas-de-Calais (1940—1944)	53
Jerzy Mazurek — Die polnischen Schulen und die Schicksale ihrer Schüler im Kreis Bytów in den Jahren 1919—1975	89
Bogdan Snoch — Die Jahre des Zweiten Weltkrieges in der Region von Lubliniec	119

REZENSIONSARTIKEL UND REZENSIONEN

H. Cimek, Zjednoczenie Lewicy Chłopskiej „Samopomoc” 1928—1931 — Wilhelmina Matuszewska	139
R. Manne, The British Decision for Alliance with Russia, May 1939 — Andrzej Skrzypek	142
E. Duraczyński, Wojna i okupacja. Wrzesień 1939 — kwiecień 1943 — Roman Wapiński	146
H. Jung, The Ardennen-Offensive 1944/45. Ein Beispiel für die Kriegs- führung Hitlers — Marek Sokołowski	153
Bibliografia historii Polski, Band III: 1918—1945 — Maria Mioduchow- ska, Piotr Stawecki	156
R. Bose, Guerres froides et affrontements de 1950 à 1980. Analyse et perspective internationale — Henryk Korczyk	162
K. Kersten, Repatriacja ludności polskiej po II wojnie światowej (Stu- dium historyczne) — Janusz Sobczak	164

WISSENSCHAFTLICHES LEBEN

Aus den Arbeiten der Kommission für die Geschichte des Zweiten Weltkrieges — J. K.	169
Forschungskollektiv zur Geschichte der Bildung in den Jahren der Nazi- okkupation (1939—1945) bei der Polnischen Akademie der Wissen- schaften, Zweigstelle in Krakau — Władysław Masiarz . . .	172
Die Rolle der Volksrepublik Polen in der Welt. Tagung in Poznań — Tadeusz Kotłowski	174
Institut der Geschichte der Polnischen Akademie der Wissenschaften und die Koordination der Forschungen in den Ländern des Rates für Gegen- seitige Wirtschaftshilfe über die Dritte Welt — Ryszard Stem- płowski	176

Prosimy o wprowadzenie następujących poprawek w artykule:
Anna M. Cienciała, *Misja pokoju Carla J. Burckhardta*,
drukowanym w 4 numerze 1974 roku:

	jest	powinno być
s. 84, w. 9 tekstu	krytykuje	krytycznie
s. 85, w. 6 od dołu tekstu	napisaniu	napinaniu
s. 85, w. 3 od dołu tekstu	podkreślany	podkreślony
s. 90, w. 8 tekstu	życia	bycia
s. 94, w. 9 tekstu	1939	1938
s. 102, przyp. 45	Żarskiego, Żarski	Zarskiego, Zarski
s. 104, w. 13 tekstu	Forstera	profesora
s. 106, przyp. 54, w. 10	marynarce	marynarki
s. 106, przyp. 54, w. 15	H nderson	Henderson

W zeszycie 4/1975 publikują swe prace m.in.:

Andrzej Werblan, prof. dr, Instytut Podstawowych Problemów
Marksizmu Leninizmu KC PZPR, Sekretarz KC PZPR

Janusz W. Gołębiowski, prof. dr, Instytut Ruchu Robotniczego
Wyższej Szkoły Nauk Społecznych przy KC PZPR

Włodzimierz T. Kowalski, prof. dr, Polski Instytut Spraw Mię-
dzynarodowych

Henryk Rechowicz, prof. dr, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Henryk Słabek, prof. dr, Instytut Historii PAN

Władysław Markiewicz, prof. dr, Instytut Socjologii Uniwer-
sytetu Warszawskiego, Sekretarz Wydziału I Nauk Społecz-
nych PAN

Jan Zamojski, dr, Instytut Historii PAN

WARUNKI PRENUMERATY

Cena prenumeraty rocznej — 120 zł, półrocznej — 60 zł

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa — Książka — Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach:

— do 25 listopada na styczeń, I kwartał, I półrocze roku następnego i na cały rok następny,

— do dnia 10 miesiąca, poprzedzającego okres prenumeraty, na pozostałe okresy roku bieżącego.

Jednostki gospodarki społecznej, instytucje i organizacje społeczno-polityczne składają zamówienie w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa — Książka — Ruch”.

Zakłady pracy i instytucje w miejscowościach, w których nie ma Oddziałów RSW, oraz prenumeratorzy indywidualni zamawiają prenumeratę w urzędach pocztowych lub u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW Prasa — Książka — Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71 w terminach podanych dla prenumeraty krajowej.

Sprzedaż numerów bieżących i archiwalnych w Księgarni Ósrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, sprzedaż gotówkowa i wysyłkowa numerów bieżących i archiwalnych, płatność gotówką, przelewem lub za zaliczeniem pocztowym. Adres: OR PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa, konto PKO 1531-912 I Oddział Warszawa.

Orders for this periodical from abroad can be placed with „Ars Polona” Krakowskie Przedmieście 7 00-068 Warszawa, Poland or with — Kubon & Sagner, Inhaber Otto Sagner, D8 München 34, Postfach 68, Bundesrepublik Deutschland.

— Earls Court Publications Ltd., 130 Shepherd Bush Centre, London W 12, Great Britain.

— Licosa Commissionaria Sansoni, Via Lamarmora 45, 50 121 Firenze, Italy.

Indeks: 35568